

Methodiek & praktijk

Hoe communiceren we in de bijbelstudiegroep?

Hetty Pullen-Muis

De Bijbel laat ons kennismaken met geweld. Wat bij de schepping goed is begonnen, is in duizend stukken uiteengevallen. Bloederige taferelen worden beschreven, vooral in het Oude Testament. Geschreven taal heeft de beperking om iets echt visueel te maken, maar vertelt wel de werkelijkheid van de mens.

Oorlog, haat, liefdeloosheid zijn begrippen die we in de Bijbel tegenkomen, maar ook in ons eigen leven. Onze gesproken en ongesproken woorden kunnen pijn en verdriet veroorzaken of het opnieuw aanraken. Dat lijkt minder bloederig, maar binnen de bijbelstudiegroep komen we ook in aanraking met geweld en de gebrokenheid vanwege de zonde. Een kwetsende opmerking is bijvoorbeeld zo gemaakt.

In deze bijdrage wil ik een paar aspecten aanstippen in de communicatie in groepen, rond ontmoetingen met de Bijbel. Elk stukje rond ik af met een persoonlijke vraag. Dat is de individuele werkvorm in deze bijdrage.

Gewelddadige reacties

In de bespreking reageren we in positieve of negatieve zin op standpunten en ideeën van de ander. Is dan de reactie gewelddadig, draagt die bij aan de bijbelstudie of is die gericht op jezelf? Zomaar kan een vorm van ‘geweld’ ontstaan in de communicatie. Een paar voorbeelden:

- een groepslid wordt aangevallen om een standpunt;
- het gesprek wordt geblokkeerd door aan een detail in een bijbeltekst groot belang te hechten en dat op te blazen;
- een ‘stokpaard’ wordt steeds genoemd, bijvoorbeeld aandacht vragen voor een ontwikkeling in de gemeente waar je het niet mee eens bent;
- de competitie wordt aangegaan; voorbeelden: punten scoren, de ander overtroeven, de slimste willen zijn in het gesprek.

Dit komt in alle groepen voor. Het risico is dat onderlinge betrokkenheid wegvalt. Je zet je dan niet meer in voor het groepsdoel (de woorden van God ontdekken met elkaar), maar richt je op individuele doelen. Daar ontstaat zelfgericht gedrag, dat negatief is als het niet bijdraagt aan het groepsdoel.

Vraag: Welke vormen van zelfgericht gedrag rond bijbelstudie herken je bij jezelf?

Leidinggeven aan positieve communicatie

Bij bijbelstudie zijn we bij elkaar als kinderen van dezelfde God, als broers en zussen. In deze (nog) onvolmaakte wereld mogen we steeds meer van God leren kennen. Maar dat verloopt door onze zonde niet altijd goed. Een gespreksleider of voorzitter geeft leiding aan de groep. Het doel van de bespreking wordt voor ogen gehouden en hij/zij neemt allen mee in de onderlinge communicatie.

Elke groep maakt een ontwikkeling door. Daarom een paar tips voor het leidinggeven:

- 1 Werk aan de acceptatie van elkaar in de groep – ieder krijgt de ruimte om iets van zichzelf te vertellen. Geef ruimte aan persoonlijke ontboezeningen, maar bewaak de beoordeling ervan door anderen.
 - 2 Werk aan een evenwicht van invloed door groepsleden op de bespreking – geef evenveel ruimte aan de verschillende opvattingen en waak ervoor dat niet een aantal leden dominant aanwezig is.
 - 3 Werk aan openheid en genegenheid in de groep – de normen voor persoonlijke reacties worden duidelijker en het tonen van twijfel en vragen wordt meer en meer ruimte gegeven.
- Als leidinggevende heb je te rekenen met de dimensie inhoud en proces. Denk aan de verantwoordelijkheid voor de inhoud (wat is de groei in kennis van de Bijbel?) en het proces (hoe verloopt de communicatie in de bespreking?).

Vraag: Waar ligt voor jou het accent bij bijbelstudie; bij de inhoud en/of bij de communicatie tijdens de bijbelstudie?

Is de boodschap gewelddadig?

In de communicatie tijdens de bijbelstudie zenden we boodschappen uit. Tussen zender en ontvanger (tussen broer en zus) wordt veel uitgewisseld. Zo'n boodschap kunnen we ontleiden vanuit de communicatiewetenschappen (Schulz von Thun). Hij onderscheidt vier aspecten die in een boodschap verpakt zitten en kunnen worden onderscheiden. In een tekening is dat als volgt weer te geven:

Vier aspecten van de boodschap

Een standpunt geven, een heftige gelaatsuitdrukking laten zien of een ander negeren. Dat zijn voorbeelden van een boodschap.

Welke vier aspecten zijn dit nu precies en wat kunnen we daarmee?

- 1 zakelijk: hier wisselen we feiten en informatie uit. Voorbeeld: ik lees in Matteüs 9:35a: 'Jezus trok rond langs alle steden en dorpen, hij gaf er onderricht in de synagogen.' Dit gebeurde er.
- 2 expressie: welke indruk geef je door? Dat is de zelfexpressie van de zender. Voorbeeld: in een bespreking de expressie tonen van geslotenheid.
- 3 relatie: in je boodschappen laat je zien hoe je staat ten opzichte van de ander. Welke verhouding heb je met elkaar in de bijbelstudiegroep of daarbuiten?
- 4 appelerend: wat wil je bereiken met je boodschap? Welk effect heeft je boodschap op de ander? Daarin kun je ook ontdekken welke verborgen boodschappen we eigenlijk naar elkaar sturen. Voorbeeld: als we een standpunt met veel dominant gedrag ondersteunen, is het appel vanuit de zender meer dwingend. De ander wil bereiken dat je het eens wordt met elkaar.

Deze aspecten zijn te analyseren in onze communicatie. Voortdurend selecteren we daarin als ontvanger. Die selectie hangt ook nog weer van de ontvanger af. Wat wil je oppakken en aannemen van de boodschap?

Vraag: Elke bijbeltekst wil iets vertellen, bijvoorbeeld Psalm 19:5: ‘Laten de woorden van mijn mond u behagen, de overpeinzingen van mijn hart u bekoren, Heer, mijn rots, mijn bevrijder.’

Beantwoord de volgende vragen:

- 1 Welke feitelijke boodschap staat er?**
- 2 Welke gevoelens roept die tekst bij je op?**
- 3 Hoe staat de spreker in de deze tekst tegenover God?**
- 4 Welk appel gaat ervan uit?**

Wie wil je ‘zijn’ in de bespreking?

We *doen* in de bijbelstudiegroep veel met elkaar. Er is aandacht voor de voorzitter, de werkvormen, de inhoud van de bespreking. Daarin komen we elkaar tegen als gebroken mensen, ieder met ‘eigenaardig’ gedrag.

Maar uiteindelijk gaat het om een andere vraag: wie wil je zijn? Wil je op Christus lijken in geduld, in meeleven, in eerlijkheid, in bereidheid om de genade door te geven? Dat is de opdracht van Jezus Christus in de Bergrede: ‘Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is’ (Mat. 5:48). Dat is zijn zoals God wil dat we zijn.

Slotvraag: Je eigen persoonlijkheid onder de loep nemen doet je groeien. Wat heb je vooral daarbij nodig om te ‘zijn in Christus’?

- **nederig zijn**
- **meer vastberaden worden**
- **de ander aanvaarden**
- **hoop levend houden**